

Eylül-Ekim 2025 • Cilt: 16 • Sayı: 138

Ortadoğu

Analiz

Savunma Sanayi ve Ortadoğu

E-ISSN: 2980-0919

9 772980 091002

ORSAM'dan

Ortadoğu Analiz dergisinin Eylül-Ekim sayısıyla yeniden karşınızdayız. Her sayıda olduğu gibi bu sayıda da sadece bölgeyi değil aynı zamanda bölgeye dair kavram ve düşünceleri de analiz eden bir içerik sunmaya çalıştık. ORSAM olarak yürüttüğümüz saha çalışmaları, uzman analizleri ve kolektif düşünsel çabanın ürünü olan bu dergi, okurun sadece olup biteni anlamasına değil, anlamlandırmasına da imkân tanımayı amaçlıyor.

Geride bıraktığımız iki aylık dönemde Ortadoğu'da birçok cephede eşzamanlı gelişmeler yaşandı. Irak'ta yaklaşan parlamento seçimleri, siyasi sahneyi yeniden şekillendirecek bir eşik olarak görülüyor. Kerkük ve Musul'da yaptığımız saha ziyaretlerinde gözlemlediğimiz temel duygu, derinleşen güvenlik kaygıları ve siyasal istikrarsızlık korkusu oldu. Kerkük'te bir hafta geçirme fırsatım oldu; sokaktaki sıradan vatandaşlardan yerel aktörlere kadar herkesin gündemi seçimler. Ancak seçim atmosferinin gölgesinde kalan başka başlıklar da var: Süleymaniye'de Bafel Talabani ve Lahur Talabani arasındaki gerilim, Haşdi Şaabi'nin yasal statüsüne dair tartışmalar ve Türkiye'nin "Terörsüz Türkiye" vizyonu çerçevesinde PKK'nın silah bırakma süreci gibi konular Irak siyasetini şekillendirmeye devam ediyor.

Levant bölgesine baktığımızda ise manzara daha da karmaşık. Suriye'de SDG/YPG unsurlarının merkezî hükümete entegrasyonu tartışmaları ve bu sürecin Türkiye'nin güvenlik ve dış politika parametreleriyle ilişkisi önemli başlıklardan biri. Öte yandan Süveyda'daki protestolar, İsrail'in süregiden hava saldırıları ve derinleşen Gazze işgali, Suriye'nin geleceğini belirleyecek etkenler arasında yer alıyor. ORSAM olarak bu gelişmeleri altı aylık Suriye raporumuzla bütüncül bir çerçevede değerlendirdik.

Körfez'de ise Yemen merkezli gelişmeler özellikle Husiler bağlamında gündemde kalmaya devam ediyor. Aynı zamanda Körfez ülkelerinin Suriye'ye

yönelik ekonomik açılımları hem normalleşme politikalarının hem de bölgesel yeniden yapılanmanın birer parçası olarak okunmalı. Kuzey ve Doğu Afrika'da ise Somali'deki güvenlik ve istikrar arayışı ile birlikte Sudan ve Libya'ya dair sıcak gelişmeler bölgesel iş birliği ve dış aktörlerin rekabetiyle şekillenmeye devam ediyor.

Tüm bu gelişmeleri düşünürken bu sayının dosya konusunu "**Ortadoğu'da Silahlanma ve Savunma Mimarisi**" olarak belirledik. Türk savunma sanayisinin yeni eşliğinden Körfez'deki ittifaklara, Çin'in bölgeyle geliştirdiği savunma iş birliklerinden IDEF 2025'in verdiği mesajlara kadar geniş bir yelpazede hazırlanan makalelerle, bölgede hızla değişen savunma sanayi ve güvenlik mimarisine ışık tutmayı hedefledik.

Savunma sadece bir teknoloji meselesi değil aynı zamanda bir strateji meselesidir. Bu bağlamda hem devletlerin tehdit algılarını hem de bölgesel iş birliklerini okuma biçimimizi dönüştüren bir süreci ifade etmektedir.

Dergimizin kültür-sanat ve yaşam bölümleri bu sayıdaki dosya konusuna paralel olarak Ortadoğu'da militarizm, kimlik ve gündelik hayat ekseninde zihin açıcı katkılar sunuyor. Ayrıca Irak seçimleri, Gazze'deki son durum ve "Terörsüz Türkiye" konularına dair güncel analizler de bu sayının dikkat çeken içerikleri arasında yer alıyor.

Her zaman olduğu gibi bu sayının hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza, editörlerimize ve ORSAM ekibine teşekkür ediyorum. Dergimize henüz abone olmadıysanız, sizleri de bu düşünsel yolculuğun bir parçası olmaya davet ediyorum.

Dr. Kadir Temiz
ORSAM Başkanı

Suriye’de Devrimin İlk Altı Ayı: Meşruiyet ve İstikrar İnşası

8 Aralık 2024’te Baas rejiminin devrilmesinin ardından Suriye’de başlayan devrim sonrası süreç, ülkenin geleceğini şekillendiren kritik bir dönemeç olmuştur. Ahmed Şara liderliğinde kurulan yeni yönetim, savaşın yarattığı yıkımları onarmak ve devletin yeniden inşasını sağlamak amacıyla kapsayıcı ve bütüncül bir meşruiyet stratejisi geliştirmiştir. Üniter devlet yapısının güçlendirilmesi, azınlıklara yönelik kapsayıcı politikalar, Ulusal Diyalog Konferansı gibi katılımcı süreçler ve geçici anayasal düzenlemeler bu stratejinin temel unsurlarını oluşturmaktadır. Şara yönetimi, içeride güvenlik ve kurumsal istikrarı pekiştirirken, dış politikada bağımsız ve dengeleyici bir çizgi benimsemeyi hedeflemektedir. Bu rapor, kritik geçiş sürecinde yeni Suriye yönetiminin meşruiyet arayışını, stratejik önceliklerini ve karşılaştığı meydan okumaları kapsamlı biçimde ele almaktadır.

EDİTÖRDEN

Ortadoğu Analiz dergimizin Eylül-Ekim sayısını, bölgenin siyasi, askerî ve ekonomik dinamiklerini keşiştiren en stratejik alanlardan biri olan **savunma sanayi** temasına ayırıyoruz.

Savunma sanayi, modern devletlerin yalnızca silah üretim kapasitesini değil; egemenlik anlayışını, güvenlik politikalarının sürdürülebilirliğini ve dış politikadaki manevra kabiliyetini belirleyen aslı bir unsurdur. Ortadoğu gibi kronik istikrarsızlık sorunu yaşanan bir bölgede savunma sanayi, ulusal çıkarların muhafazasından bölgesel güç rekabetine, küresel aktörlerin nüfuz mücadelesinden ekonomik kalkınmaya kadar geniş bir yelpazede belirleyici rol oynamaktadır.

Böyle kapsamlı bir konunun etraflıca irdelenmesi şüphesiz çok geniş bir literatürün ele alınmasını gerektirecektir. Dolayısıyla bu sayımızda okuyucularımıza bu devasa bütünü yansıtan müstakil parçalara, uzman yazarlarımızın mikroskobundan derinlemesine bakma imkânı sunmaya çalıştık. **Arda Mevlütoğlu**, Türk savunma sanayisinin ulaştığı yeni eşikleri ve önümüzdeki döneme dair stratejik vizyonu tartışıyor. **Dr. Hürşit Dingil**, Abkayk saldırısından günümüze Ortadoğu'daki değişen tehdit algılarını ve savunma sanayisinde öne çıkan çeşitlendirme ile yerleştirme eğilimlerini inceliyor. **Tümgeneral (E.) İbrahim Aydın**, savaş sahasının teknolojiyle nasıl dönüştüğünü ele alıyor. **Fatih Mehmet Küçük**, IDEF 2025 fuarının ortaya koyduğu trendleri değerlendirerek küresel rekabetin savunma sanayi üzerinden nasıl

okunabileceğini gösteriyor. **Murat Öztuna**, Çin'in Ortadoğu ile savunma iş birliklerini incelerken; **Dr. Gökhan Ereli**, Körfez'de savunma sanayisinin ittifak ilişkilerini nasıl yeniden şekillendirdiğini analiz ediyor.

Dosya dışı yazılarımız ise bölge gündeminin insani ve siyasi boyutlarına odaklanıyor. **Dr. Hafize Zehra Kavak**, Gazze'de açlığın bir savaş yöntemi olarak kullanılmasına dikkat çekerken kalıcı ateşkes ihtiyacını güçlü bir şekilde vurguluyor. **Dr. Watheq al-Sadoon**, yaklaşan Irak seçimleri ve Haşdi Şaabi'nin geleceğine dair tartışmaları inceliyor. **Doç. Dr. Hüseyin Alptekin** ise "Terörsüz Türkiye" vizyonunu ele alıyor.

Bu sayımızda ayrıca kültür-sanat, yaşam ve dışarıdan içeriye bölümlerimizde Ortadoğu toplumlarının siyasal ve toplumsal dönüşümlerine ışık tutuyor, "Bizden Haberler" kısmında ORSAM'ın son faaliyetlerini okurlarımızla paylaşıyoruz.

Savunma sanayisini merkeze alan bu özel dosya, Ortadoğu'da güvenlik ve siyaset arasındaki stratejik ilişkiyi, bölgesel dengelerin yeniden şekillenmesini ve küresel rekabetin evrilen boyutlarını anlamak için kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu sayının, bölgeyi izleyen tüm araştırmacılar, politika yapımcılar ve okuyucular için derinlikli bir katkı olmasını umuyoruz.

Keyifli okumalar dileğiyle.

Ortadoğu

Analiz

E-ISSN:2980-0919

9 772980 091002

ortadoquanaliz@orsam.org.tr

ORTADOĞU ARAŞTIRMALARI DERNEĞİ
ADINA YAYIN SAHİBİ

Dr. Kadir Temiz

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Doç. Dr. Nurullah Çakmaktaş

DOSYA EDİTÖRÜ **Gökhan Batu**

YARDIMCI EDİTÖR **Ayşe Betül Bal**

DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Talha Köse

Prof. Dr. Cengiz Tomar

Dr. Hakkı Uygur

Prof. Dr. Hasan Korkut

Doç. Dr. Murat Tınas

Prof. Dr. Kemal İnat

Prof. Dr. Mehmet Akif Kireççi

Prof. Dr. Meliha Altunışık

Prof. Dr. Mesut Özcan

Prof. Dr. Özden Zeynep Oktav

Prof. Dr. Zekeriya Kurşun

Prof. Dr. Muhittin Ataman

Doç. Dr. Hüseyin Alptekin

Doç. Dr. Serhan Afacan

Doç. Dr. Veysel Kurt

Dr. Betül Doğan Akkaş

Dr. Muhammet Koçak

YAYIN KURULU

Dr. Kadir Temiz

Doç. Dr. Nurullah Çakmaktaş

Murat Öztuna

İbrahim Aydın

Dr. Oytun Orhan

Dr. Gökhan Ereli

Dr. Kaan Devecioğlu

Feyzullah Tuna Aygün

GRAFİK-TASARIM **Erol Polat**

SOSYAL MEDYA VE PAZARLAMA

Furkan Usame Bozan

YÖNETİM MERKEZİ Ortadoğu Araştırmaları Merkezi (ORSAM) Mustafa Kemal Mah. 2128. Sok. No: 3 Çankaya / Ankara Tel: +90 850 888 15 20 Sertifika no: 41963

BASKI: Sultan Köse - Poyraz Ofset İvedik OSB 1534. Cad. No:9 Yenimahalle/Ankara Telefon: 0312 384 19 42

SERTİFİKA NO: 49893

FOTOĞRAFLAR: Anadolu Ajansı (AA), Shutterstock

YAYGIN SÜRELİ YAYIN

BASIM TARİHİ: 22 Eylül 2025

ORTADOĞU ARAŞTIRMALARI MERKEZİ YAYINDIR.

Bu dergide yer alan yazılardaki değerlendirmeler, aksi belirtilmedikçe ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

© 2025 ORSAM

Dergideki tüm yazıların telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanununa uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz.

İsrail'in Güvenlik ve Strateji Arayışı

Bu kitap, Arap Baharı'ndan 7 Ekim 2023 Gazze Savaşı'na uzanan dönemde İsrail'in bölgesel güvenlik çevresinde yaşanan dönüşümleri ele almaktadır. Ortadoğu'nun köklü ve kırılabilir dengelerinde önemli bir aktör olan İsrail'in, Arap ayaklanmalarıyla birlikte artan güvenlik tehditlerine karşı geliştirdiği stratejiler, bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Özellikle Birleşik Arap Emirlikleri, Bahreyn, Sudan ve Fas ile imzalanan normalleşme anlaşmaları ve İran'ın bölgesel etkisinin sınırlandırılmasına yönelik çabalar, İsrail'in yeni dönemdeki güvenlik ve dış politika yönelimlerini anlamak açısından önemli ipuçları sunmaktadır. 7 Ekim Gazze Savaşı ise tüm bu gelişmelerin yeniden değerlendirilmesini zorunlu kılan kritik bir eşik olarak ele alınmaktadır. Bu kitap, İsrail'in bölgesel güvenlik doktrinine ışık tutarken, aynı zamanda Ortadoğu'daki dönüşen güç ilişkilerini analiz etmek isteyen araştırmacılar ve okuyucular için kapsamlı bir başvuru kaynağıdır.

İçindekiler

- 1 ORSAM'DAN
- 3 EDITÖRDEN
- 6 ORTADOĞU GÜNDEMİ
- 8 YUVARLAK MASA

DOSYA

- 12 Savaşların Değişen Doğası ve Stratejiye Yansımaları
TÜMGENERAL (E) İBRAHİM AYDIN
- 16 Fırsatlar, Riskler ve Yeni Yollar Eşiğinde Türk Savunma Sanayisi
ARDA MEVLÜTOĞLU
- 20 Ortadoğu'da İsrail Kaynaklı Değişen Tehdit Algısı ve Savunma Eğilimleri
DR. HURŞİT DİNGİL
- 24 Ortak Çeşitlendirme Stratejisi ve Güvenlik-Üretici Aktörlük: Körfez'in Millî Savunma Sanayisi
DR. GÖKHAN ERELİ
- 28 Çin Savunma Sanayisinin Gelişimi ve Ortadoğu'daki Stratejisi
MURAT ÖZTUNA

- 32 IDEF 2025: Bir Vitrinden Küresel Güç Arenasına Dönüşümün Anatomisi
FATİH MEHMET KÜÇÜK
- 36 İNFOGRAFİK

ULUSLARARASI SİYASET

- 38 İnsanlığın Asgari Sorumluluğu: Gazze için Kalıcı Ateşkes
DR. HAFİZE ZEHRA KAVAK

RÖPORTAJ

- 42 "Türkiye Sivil Alanda da Savunma Sanayisi-ne Benzer Yerleşme Hikâyesi Yazmalı"
PROF. DR. LOKMAN KUZU

BÖLGESEL SİYASET

- 46 Irak'ta Yaklaşan Parlamento Seçimleri ve Tartışmalı Konular
WATHEQ AL-SADOON
- 50 Terörsüz Türkiye: Neden ve Nasıl?
DOÇ. DR. HÜSEYİN ALPTEKİN

KÜLTÜR SANAT

- 54 Savaş Tanrısı Yeryüzüne İnerse
DOÇ. DR. MESUT AYTEKİN
- 58 Kefiye: Bir Kimlik, Gelenek ve Direniş Simgesi
İREM YAŞAR

YAŞAM

- 62 Savunmanın Kültürel Yüzü: Eski Mısır'dan Günümüze Bir Talim ve Dans Olarak Tahtib
AYŞE BETÜL BAL
- 64 DIŞARIDAN İÇERİYE
- 68 BİZDEN HABERLER

Savunmanın Kültürel Vâkıfı: Eski Misr'dan Günümüze Bir Tutum ve Davas Olarak Tarihî

10/11/2023

Tarihî olarak, savunma kavramı Misr'da, özellikle Antik Misr'den itibaren köklü bir yer tutmuştur. Bu kavram, sadece fiziksel bir mücadele değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal değerlerin korunmasını da ifade eder. Bu yazıda, savunmanın Misr'deki köklü kökenleri, değişen zamanlar içindeki rolü ve günümüzdeki önemi hakkında bir bakış açısı sunulacaktır.

Misr'in savunma kavramı, Antik Misr'den itibaren köklü bir yer tutmuştur. Bu kavram, sadece fiziksel bir mücadele değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal değerlerin korunmasını da ifade eder. Bu yazıda, savunmanın Misr'deki köklü kökenleri, değişen zamanlar içindeki rolü ve günümüzdeki önemi hakkında bir bakış açısı sunulacaktır.

Savunmanın Misr'deki köklü kökenleri, Antik Misr'den itibaren köklü bir yer tutmuştur. Bu kavram, sadece fiziksel bir mücadele değil, aynı zamanda kültürel ve sosyal değerlerin korunmasını da ifade eder. Bu yazıda, savunmanın Misr'deki köklü kökenleri, değişen zamanlar içindeki rolü ve günümüzdeki önemi hakkında bir bakış açısı sunulacaktır.

www.orsam.org.tr

x.com/orsamorgtr /
OrtadoguAnalizD

instagram.com/orsamorgtr /
ortadoguanalizd

[facebook.com](https://facebook.com/orsamorgtr) /
orsamorgtr